

Csak villámos éjszakákon sejteni,
 hogy nagy sercegéssel ők hegesztenek
 a hátsó kertben, s ha szél fúj, nagy csikorgással
 ők hajtják a görbe szögvasakból, a nagy buszok
 oldalmerevítőiből hegesztett vashintáikat.

Lehet, hogy holnap, Szentiván-nap éjjelén
 egy egész buszt összeraknak hajrában a szakik
 és azon zötyögve, markukban egy-egy sörrel robognak próbaútra
 Mátyásföld, Szentmihály és Sashalom
 újabban fekvőrendőröktől púpos útjain.

Szakács István

BEISMERŐ VALLOMÁS

Az igazság kiderítésére irányuló már-már emberfeletti erőfeszítés mind ez ideig nem hozta meg a joggal elvárható eredményt, miáltal a tudós, illetve egyházi férfiakból verbuválódott grémium csalódottságának adott hangot. Sajnálatos módon, szögezték le, nem vagy nem kellő mértékben vették tekintetbe, hogy az igazság föl kutatására indított expedíciójuk sikerének legnagyobb ellensége egy látszólag lényegtelen mellékkörülmény, melyet a legcsekélyebb figyelemre sem méltattak mindaddig, mígnem kénytelenek voltak belátni (mondhatom, gyöttrő pillanatokot éltek meg), hogy terveikkel ellentétben céljukhoz nemhogy közelebb kerültek volna, hanem mind távolabbra sodródtak tőle, szilárd talajt, melyen lábukat megvethetnék, többé nem találtak, hanem bizony a sorsnak kiszolgáltatva hánykolódtak csak tehetetlenül, nem tudván, hogy a vakszerencse hol dobja partra őket.

Ám, hoztak egyhangúlag határozatot (mondhatni némi túlzással, az utolsó utáni pillanatban), a reményt feladni semmiképpen sem lehet, sőt (s ebben ismételtelen teljes volt közöttük az összhang) azon kell fáradozniuk, hogy az előállott helyzet miatti csüggedésnek mindenáron gátat vessenek, további önmarcangolásnak tehát immáron több teret nem engedhetnek, soraikat mihamarabb rendezik, és újult erővel ismételtelen nekirugaszkodnak, s az igazságot végül, tettek hitet, igenis kiderítik.

A fentiekből egyértelműen kiviláglik, hogy roppant elszánt volt e tudós, illetve egyházi férfiakból álló társaság, így hát nem késlekedtek tovább, tüstént nekiveselkedtek, mielőtt, úgymond, megcsappanna a kezdeti lendület.

Mindennemű tétovázás nélkül bizottságokat és albizottságokat állítottak fel, megválasztották a rendes és póttagokat, kik azon melegében munkához is láttak. Hosszasan vitatták, majd lefektették az elnök- és alelnökválasztás szabályait, aztán szavaztak, ám e processzus sajnos eredményt nem hozott, ellenben hatalmi szóval pontot téve a mindinkább kilátástalanná váló vita végére, mégis összeülhetett a bizottsági és albizottsági elnökök szűk körű testülete, és legnagyobb meglepetésemre engem kiáltot-

tak ki (megjegyzem, természetesen nem kanonoknak, de hogy tulajdonképpen minek is, nos, ennek fölfedése, már engedelmmükkel, még odébb van).

Annál is inkább türelmüket kell kérnem, mert e helyt kell beszámolnom egy igen megrázó eseményről, egy úgyszólván felbecsülhetetlen horderejű dologról, melynek jelentősége az idők során egyre csak növekedett, nőttön-nőtt, miként a prágai, netán a rehotovi Gólem, vagy mint valamely (kezdetben ártatlannak, sőt kegyesnek mondott) hazugság.

Történt ugyanis, hogy a tudós, illetve egyházi férfiak, a jól s eredményesen végzett kemény munka végeztével, abban a reményben toppantak ki a püspöki palotából, hogy nyájas, mégis gyors búcsút véve egymástól, ki-ki mihamarabb otthonába siethessen, hogy a szinte forrpontra hevült elméjüket s fáradt csontjaikat végre megpihentessék. Reményük azonban egy csapásra szertefoszlott, akkor azonban még senki sem sejtette, mi lehet vajon a baj (s hogy egyáltalán, baj történt-e), mindenesetre a kedves búcsúszavak duruzsoló kórusa (mint mikor a karnagy egyetlen határozott mozdulattal mintegy markába zárja a hangokat) hirtelen elnémult, ekképpen beállott a tökéletes csönd.

(Bátran állíthatom, hogy) a jelen lévő tudós, illetve egyházi férfiak egytől egyig jelentős és nagy tapasztalattal rendelkező személyek voltak, de ilyen vagy ehhez hasonlatos jelenséggel küzdelmes életük során soha semelyikük sem találkozott korábban, sőt még csak nem is hallottak efféléről.

Egyéb ötletük nem lévén, valamennyien égre emelték tekintetüket, hátha... de nem.

Az ég teljességgel nyugodtnak mutatkozott, csupán néhány kőszá pehelyfelhőt láthattak a magasban, melyek szálai nagyon finomak voltak, végeiken sem horgot, sem csomót nem észleltek, azaz minden kétséget kizáróan a *Cirrus filiosus*sal volt dolguk, így aztán nem derült ki semmi érdemleges (azonkívül persze, hogy igen kellemes az idő). Lehorgasztották hát fejüket, és tanácstalanul, szomorúan, hogy ne mondjam, bánatosan álldogáltak csak, hogyne, hisz gyötrő kérdéseikre választ reméltek az égből, más szóval a mennyből, ám csalódnuk kellett, mégsem tudták meg, hogy mi történt.

Mivel sem a tudomány ethosza, sem a hitelvek nem tűrik a tétlenséget, sejtették, hogy az alkotó elme nem maradhat huzamosabb ideig cél nélkül, ezért a sokszerű élmény csillapodtával azt kezdték vizsgálgatni, ami épp az orruk előtt volt.

Egyesek a cipőjükre meredtek kíváncsian, s épületes következtetéseket vontak le az immanens suszterről mint olyanról, mások, talán a bátrabbak, kik képesek mindig messzebbre tekinteni, örömmel fedezték fel, hogy a macskakő nagyszerű találmánya az emberiségnek, mindamellett forradalmi időkben veszélyessé is válhat, sajnálkoztak, de hát ugyan ki akarhat itt rebelliót, kérdezték önmagukat, s nyomban határozott feleletet is adtak: senki!

Összességében leszögezhető tehát, nyugtázták, hogy a macskakővel szépen burkolt barokk tér mégiscsak inkább áldás, semmint átok.

Alaposan megtekintették immár nemcsak az eget, hanem a földet is, mégsem sikerült egy tapodtat sem előrébb jutniuk. Nem maradt más hátra, körül kellett nézniük szemmagasságban is, talán, reménykedtek, itt végre fellelhető lesz az a bizonyos magyarázat.

Ennyi megpróbáltatást átélve már-már közömbösen vették tudomásul, hogy a püspöki palota déli szárnya igencsak megdőlt. Szintúgy a tér túlsó felén álló s Padányi Bíró Márton tulajdonát képező ház is, majdhogynem magával rántva otthonomat, a Dubniczay-palotát, és mintha a püspöki alkalmazottak épülete is előrébb csoszogott volna; mindenesetre megadóan törődtek bele, hogy a macskakővel szépen burkolt barokk tér képe gyökeresen megváltozott.

A látvány okának meghatározása során nem kerülhette el figyelmüket, hogy a fentebb említett különböző rangú házak nagy hirtelen s feltűnő módon hasonlóan kezdtek viselkedni.

Igen, mintha ugyanaz az esemény kötné le figyelmüket, s megdőlésüket sem lehet egyébként betudni, mint hogy felháborító szemérmertlenséggel bámulnak valamit.

S vajon mit?

És nem is csak egyszerűen bámulnak valamit, hanem egyenesen megbámulnak valakit.

De vajon kit?

A tudós, illetve egyházi férfiak egyike sem tudta (igaz, nem is próbálta) egzakt módon leírni a látottakat, kivéve (mindenre van ember!) a kompánia legidősebb tagját. Őt magát, kinek hite (mondanom sem kell) mind közül a lehető legszilárdabb volt, s a különféle tudományokban is messze (még annál is messzebb) ő számított a legpallérozottabbnak.

Mielőtt faképnél hagyva leforrázott társait, keserves lassúsággal az agg papok háza felé indult volna, határozottnak szánt, az átélt izgalomtól mégis remegő hangon kijelentette, hogy igenis ő az. Tagadhatatlan immár, kedves barátaim, hogy a néhai Tiethart József műépítész szívszerelmét, özvegy Fuxnét láthatjuk, amint e felkavaró képből boldogan kísétál.

Küzdelmes nap végére értünk, este lett, hál' istennek.

Ezekben az évszázadokban egyedül éltem, s mondhatom, sokat szomorkodtam emiatt, de hazatérve igazán jólesett a magány.

Leginkább az foglalkoztatott, hogy tulajdonképpen mivel is lettem én megbízva, hogy ténylegesen mit kell majd csinálnom. Való igaz, egyetlen szóval sem mondták, hogy bármit is kellene, sőt inkább azt hangsúlyozták, hogy tegyem nyugodtan azt, amit eddig, éljem az életemet szakasztott ugyanúgy tovább, ahogy éltem azelőtt, nem kell különösebben változtatnom semmin sem.

S ekkor derengeni kezdett végre, hogy nem én lettem itt egyhangúlag megválasztva, hanem a Dubniczay-palota.

(Tényleg!)

S az sem volt véletlen, hogy az imént Tiethart József tervező s építőmester neve, még ha áttételesen is, fölmerült.

Ezek után nem minden ok nélkül támadt fel bennem a gyanú, hogy a műépítészetnek, mi több, az építőművészetnek, de leginkább valamely *építőműremeknek* kitüntetett szerepe lesz vagy tán már van is, és valóban, az udvaron körbetekintve ennek különösebb cáfolatát nem is igen láthattam.

Mindent egybevéve azt szűrtem le ebből az egész megbízatásból, hogy csak várnom kell türelemmel, s ha az idő elérkezik, ne aggódjam, ők úgyis jönnek.

Addig is élelem tovább az életemet, gondoltam.

Éppolyan kalandosan, mint mások.

(Vagy ahogy majd sikerül.)

Nem tudhatom, mások miféle kalandokba keverednek, de az biztos, hogy a képzelet olyan veszélyes világba ragadja az embert, amivel nemigen érhet fel semmi sem.

Attól tartok, így jártam én is.

Mert ha a palota fölépcsőjén egy gyönyörű (meztelen) hölgy netán fölszaladna, az még közel sem azt jelentené, hogy valóban hozzám igyekeznek, sokkal inkább csupán a stáb tagja ő, s minden bizonnyal olvasta a forgatókönyvet, vagy ha nem, hát kellő instrukcióval azért mégis ellátták. Erre kell tehát (lőháton!?) vágatnia, minthogy jelen pil-

lanatban jórészt épp az előbb említett macskakővel szépen burkolt barokk téren forgatja Jancsó Miklós a *Fényes szelek* című legújabb filmjét, melyből ezt a jelenetet később (mily fájdalom) ki sem vághatták, minthogy föl sem vették.

Ennek ellenére eljátszottam most ezzel a kéjes, ám sajnos épp ezért bűnös, mégis szörnyen vonzó gondolattal, amiért majd valakinek (minden bizonnyal) meg kell nekem bocsátania.

Vagy itt van például özvegy Fuxné!

A képzelet nem mond ám le csak úgy egyszerűen róla (hogysisne!), hisz temérdek időt töltöttünk együtt, mert be kell vallanom, mióta pár száz éve magam is láthattam, nem tudok szabadulni tőle, folyton csak rá gondolok. Hát jól van, azért másokra is (lásd: fentebb), de leggyakrabban mégis ő lebeg (legfőképp testi mivoltában) lelki szemem előtt.

Miért is ne árulhatnám el, hisz semmi titkolnivalóm nincs e téren, minélfogva el is árulom, hogy többnyire igen zaklatott képzelgések ezek, már ahogy ez többnyire lenni szokott, így esetemben is nélkülöznek minden valós alapot.

Másfelől meg miért ne lehetne kicsit könnyedebben, játékosabban, s igen, derűsebben szemlélni, amint ezen a páratlan szépségű lépcsőn szárba szökken a szerelem?

Nem tudom, miért nem, de tény és való, hogy nem: ha ugyanis özvegy Fuxnét vizionálok e lépcső fokaira, amint elnyúlva s elfúló hangon, miáltal alig hallhatóan (egészen közel kell hát hajolnom!) azt rebegi (hörgi!?), hogy szeretlek, azt józan ésszel képtelen vagyok másnak nevezni, mint be nem következett eseménynek, vagyis szemenezett hazugságnak, végül (s most már egészen pontosan fogalmazva) a lehető leggyötrelmesebb (már elnézést kérek) nyomorúságnak.

Volt idő, mikor minden nélküle töltött perc (s minden perc nélküle telt el) úgy fájt, mintha a bőrömet nyúznák le (azt a szájba baszott, kurva életbe, tán nincs is Isten), máskor meg a letargia nyirkos, hideg verme (mert hát a boldogság sem egyéb, mint afféle múló nyavalya).

Mit lehet ezek után mondani!?

Tanúm a Teremtő, semmit.

Hacsak ezt nem: „Házasodj meg, meg fogod bánni; ne házasodj meg, azt is meg fogod bánni; házasodj vagy ne házasodj, mindkettőt meg fogod bánni; vagy megházasodsz, vagy nem, mindkettőt megbánod. Ne vess a világ ostobaságain, meg fogod bánni; sirasd el, azt is meg fogod bánni; ne vess a világ ostobaságain vagy sirasd el, mindkettőt meg fogod bánni; vagy nevezsz a világ ostobaságain, vagy elsíratod őket, mindkettőt megbánod. Bízzál egy lányban, meg fogod bánni; ne bízzál benne, azt is meg fogod bánni; bízzál egy lányban vagy ne bízzál benne, mindkettőt meg fogod bánni; vagy bízol egy lányban, vagy nem, mindkettőt meg fogod bánni. Akaszd fel magad, meg fogod bánni; ne akaszd fel magad, azt is meg fogod bánni; akaszd fel magad vagy ne akaszd fel magad, mindkettőt meg fogod bánni; vagy felakasztod magad, vagy nem, mindkettőt meg fogod bánni. Ez, (*hölgyeim és*) uraim, minden életbölcesség foglalata.”

A szerelmi, illetve magánéletnek képzelt élet ilyen módon teljességgel befuccsolt.

(Pont!)

Ideje volt hát néhanapján mégis erőt vennem magamon, hisz az egyedüllétől végképp megbolondulni azért mégsem szándékoztam. Mint általában, most is széles mosolyom mögé rejtettem fel-felkérődző undoromat, és az emberek közé vegyültem, hadd halljam csak, miről folyik a szó. S ők, ahogy mindig, most is izgatottan taglalták a nagyvilág híreit, ami engem már jó ideje egyáltalán nem érdekelt.

Különösképp az igazságnak támadt ekkoriban valóságos szezonja; divatba jött, így mondanám. Széltében-hosszában ezt taglalták, másról nem is igen lehetett hallani. Ebből aztán egyenesen az következett, hogy az élet egyéb területeit meglehetősen elhanyagolták, nemegyszer sajnos olyannyira, hogy az már-már magát az életet (úgy általában) tette elviselhetetlenné, egyszóval szörnyűvé.

De csak lassan, alig észrevehető stációkon áthaladva vált bizonyossá, hogy a tiszta szándék talán véglegesen félresiklott, s a bekövetkezett roppant lehangoló állapot még csak a kezdet, lesz ez még rosszabb is.

Eleinte senki nem tartott az igazság megismerésétől, sőt tömegesen vágytak rá, ennélfogva előállott az indokolatlan eufória, más szóval a csodavárás. Az általános közhangulat ekkortájt volt mondható a legboldogabbnak, a későbbiekben vészesen elszaporodó figyelmeztető jelek még csak elvétve jelentkeztek, minélfogva senki ügyet sem vetett rájuk, ellenben bármely csekély részeredmény fölött többnapos örömnüpet ültek, ami óhatatlanul is a figyelem további lanyhulásához vezetett.

A testek fokozatosan elgyengültek, ezzel együtt a lelkekből a melegség veszett ki, a hajsza viszont egyre csak fokozódott, a végsőkéig kimerítve nemcsak az üldözöttet, hanem az üldözőket is, miáltal a felfedezés kezdeti örömeiből nem maradt semmi, ezzel szemben lépésről lépésre felemésztett szépen mindent a kíméletlen harci szellem. Bizony, sejthető, hogy ebben a helyzetben az igazság mint afféle úzott vad, egyre inkább menekülőre fogta a dolgot, s egyáltalán nem szándékozott megmutatni magát, minek következtében még inkább fokozták a tempót.

S igen, most már féltek (féltem) tőle, ugyanakkor gyűlölték (gyűöltem) is.

Ámde sem a félelem, sem a gyűlölet nem éppen vonzó érzemény, úgyhogy szükségessé vált ezek alapos elrejtése a kandi tekintetek elől, nehogy valaki azt hihesse, hogy gondolataimban és tetteimben engem netán a félelem és gyűlölet irányít.

Nem, ezt nem lehet megengedni. Nincs ugyan egyéb mentségem, de ez mégiscsak olyan igazán mélyen emberi.

Az a bizonyos mellékkörülmény, mely kezdetben lényegtelennek mutatkozott, mégis képesnek bizonyult majdnem teljesen megakasztani a tudós, illetve egyházi férfiakat, ismételten előbukkant. Még hozzá a saját agyam valamely poros zugából került elő, hiszen honnan máshonnan vehettem volna azt a gondolatot, mely szerint az igazság a maga valójában egyáltalán nem megismerhető, mi több, talán nem is létezik. Ez bizony igen leverő felismerés, gondoltam, de felismerésnek mindenképpen megteszi.

Mire mindezeket átéltem, elgondoltam: elfáradtam, kimerültem.

Le kellett hát dőlnöm.

Teltek-múltak az évszázadok, s az álom vasmarka csak lassan, nagyon lassan engedett el.

Majd egyszer csak fordult a Föld, s emelkedett talán a Nap is valamit. Nincs fénye, nincs ereje, de a sötétséget elnyeli már. Épp hogy szemhéja rebben. De nem küzd, könnyedén visszacsúszik. Nincs semmi, ami segítené.

Mélyen alámerül, lejjebb, egyre csak lejjebb. Olyan világ ez, melyben nincs akarat s nincs képzet sem.

A szoba meleg bűdösében tengerpartot lát. Egyedül van ott, de nem fél. Ragacos nyál gyűlt a szája szegletében, a hűsítő sós víz majd kimossa.

Most újból lassan, nagyon lassan. Aztán hirtelen gyorsan, egyre gyorsabban történik minden. Távolabb mintha ménes rohanna, tajtékot ver a vízre a vihar.

Nincs tovább, a kapu is nyitva áll, jönnek: felsír most már, vagy felordít!

A tudós, illetve egyházi férfiaktól álló grémiumot a többedszeri sikertelen és (most már elárulhatom) roppant butító gyűlésük után ismételten összetrombitálták, immár ünnepi ülésre, hogy végre megtudjanak már valamit az igazság mibenlétéről, melyet oly hosszú ideig nélkülözni voltak kénytelenek, hogy az már-már végleg eltűnni látzott a feledés aljas homályában. Kis híján, sopánkodtak, majd nem odaveszett tehát, így csupán választottjuk (azaz szerény személyem) jelentett némi halovány, mégis biztató reménysugarat, afféle pislákoló gyertyalángot a sötét, félelmes éjszakában.

Most azonban (Szent István napján) határozottan elő kell rukkolnom, ahogy ezt elmentmondást nem tűrően, egyöntetűen leszögezték, különben sajnos bekövetkezik az általános fölsülés, melynek még a pusztá gondolata is magával a jeges rémülettel töltötte el a tudós, illetve egyházi férfiak szívét.

Rossz volt látni, ahogy mindannyian megborzongtak egy gyötrelmesen hosszú pillanatra.

Csakhogy valamennyiüket kemény fából faragták, úgymond, így mégis lelket vertek lassan egymásba (legfőképp azonban ki-ki saját magába), s a várakozás további perceiben igyekeztek bizakodva a közeli jövőbe tekinteni, azaz hinni, szakadatlanul csak hinni, tűzön-vízen át.

Bizonyos, e helyen meg nem nevezett apokrif szerző lelki életnek nevezi a bensőkben lejátszódó különféle tragikomikus jelenetek bohókás egyvelegét, amely ellen különben nekem sincs semmiféle komolyan vehető kifogásom, közbevetőleg most mégis megemlítem, hogy némelykor bizony képes kutyakomédiába átsapni ez az ártatlan, habkönnyű szindarab, különösen abban az esetben, ha a fejünkben körbeforgó színpadon ugrabugráló alakok önfeledt bámulása közben a kelletténél hosszabb időre elhanyagoljuk a testet, ezt a rettentő vadállatot, amely aztán egy határon túl nem tűr tovább (legyen bár a végtelen afrikai szavannán vagy otthonomban, a Dubniczay-palota festett termeiben), hanem jogos jussát követelve velőtrázon felüvölt.

Hát igen, azt kell mondanom, hogy a tudós, illetve egyházi férfiak a mind hosszabbra nyúló várakozás közben, mi tagadás, igencsak megéheztek.

Szerencséjükre azonban épp a lehető legjobb időben voltak a legmegfelelőbb helyen, így a némileg kellemetlenül elhúzódó várakozás sem fordulhatott idegtépő várakozásba, Isten ne adja, feltartóztathatatlanul tovahullámzó pánikrohamokba vagy mindent s mindenkit eltaposó tömeghisztériába. Nem (a leghatározottabban nem!), erről, azt kell mondanom, szó sem lehetett, hisz ekkorra az összes damaszttal fedett asztalt rogyásig telehordták már mindenféle válogatott étekkel, így a tudós, illetve egyházi férfiak egyikének sem fordulhatott meg komolyan a fejében, hogy itt és most az emberölés súlyos terhét magára véve lehetne kizárólag jóllakni.

Mindezeket a körülményeket figyelembe véve csöppet sem kell meglepődnünk azon, hogy egymást előzékenyen előreengedve, kedves udvariaskodások közepette, igen kedélyesen telepedtek karszékükbe, hát hogyan, hiszen mindannyian jól ismerték (már-már betéve tudták) az 1788-ban Hannoverben napvilágot látott *Umgang mit Menschen* című összefoglaló művet, mely afféle szabálygyűjteménynek tekinthető a nyugodt, szerencsés és hasznos életformák számára, amit jómagam (meglehet, igen helytelenül) egész egyszerűen illemtannak neveznék, miáltal nem csak a most csupán találomra említett gyömbérrel és sóval meghintett, majd írósvajba ágyazott és csakis melegen feladható bárányhús pastetum fenséges ízét érezhették szájukban, hanem a barokk asztali étiquette zablját is, minek fényében (vagy árnyékában) kínosan ügyeltek minden mozdulatukra, nehogy a képzeletbeli bakon ülő szigorú szerző, bizonyos Adolf

Freiherr Knigge úr valamely apró vétküket netalántán kiszúrja, s a keményen a markában tartott gyeplőt fegyelmező jelleggel, erősen megrántsa, kínzó testi fájdalmat okozva ekképp, nem is beszélve a mindezzel együtt járó (sajnos mindenkor oly gyötrelmes) lelket mardosó szégyenről.

Kimondottan derűs hangulatban folyt hát az ebéd, talán túlságosan is kényelmesen, úgyszólván széltében s hosszában elterpeszkedve, mint valamely hatalmas folyam, ami ugye jó ideje inkább csak méltóságteljesen hömpölyög (majd' az mondtam, andalog), mindenesetre nem siet, hisz tudván tudja, hogy biztosan eléri célját, ahonnan aztán már nincs tovább. A tudós, illetve egyházi férfiak azonban még közel sem értek révbé, hiába pergett le oly sok száz esztendő, miáltal kezdetben csupán kelleetlenül elviselték, majd jobb híján lassan hozzászoktak, végül csaknem meg is szerették átmeneti állapotukat, így darab ideje észrevétlenül is mind kellemesebben érezték magukat, különösen ha egymás között lehettek, ahol is egyiküknek sem kellett attól tartania, hogy valaki (aki – ismerjük jól az ilyenek fajtáját – egy senki) netán bűnös mulasztást lobbanzana bármelyikük szemére.

A testi örömök jelentős részét ily módon teljesen kiélvezték, hiányérzetük e téren nemigen maradhatott, ideje volt hát fölkelni asztaluktól, hogy most már aztán tényleg munkához lássanak, ami szellemi ember esetében nemigen jelenthet mást, mint hogy mindenkor készen álljon arra, hogy bármely elébe kerülő dolgot (legyen az e vagy túlvilági eredetű) megértsen, avagy higgyen benne.

Közel sem voltam tisztában szerepemmel (s a korábbi erélyes, mi több, számonkérő hang is egyre fentebb szította bennem a félelem parazsát, hát jól van, ekkor már szűköltem odabenn), mégis megkockáztattam azt a javaslatot (úgy is, mint házigazda), hogy amennyiben senkinek nem lenne ellenvetése, a kedves vendégeket szívesen körbevezetem a palotában, mert bár fogalmam sincs róla, hogy amit keresünk, az itt fellelhető-e, mégis járjuk végig a földszinti és emeleti termeket (valamint a pincét), hát ha értékes nyomra bukkanunk e kellemes kis séta alkalmával.

Ártatlan fölvetésem (nagy szükségében csak jobban forog az ember esze!) azonnal átütő sikert aratott: az összesereglett kiválóságok fölkerekedtek, s a vidám menet megindult.

Hosszasan csodálták az olasz Fratelli Razeto & Casareto gyárból kikerült remekbe szabott kilincseket, s hajszal híján meg is hatódtak, minthogy a műhely épp a Ligur-tenger partján elterülő (mondanom sem kell), festői szépségű Sori városkában van, mely tényben többen is valamiféle üzenetet véltek fölfedezni.

Kecses hajóra képzelték magukat, és ahogy mind közelebb érnek otthonukhoz, egyre több örvendező embert látnak a mólón, majd valódi sokaságot, végül szeretteik ismerős arca is kezd kiragyni a tömegből, amint a boldogság könnyeivel küszködve várják a hosszú útról épségben hazatérőt.

A rheda-wiedenbrücker Simonswerk vállalat zsanérjai, túl azon, hogy egyszerűen szépek voltak, azt a megnyugtató tudatot is kölcsönözték, hogy ha netán a huzat vagy egy (veszett bika módjára feldühödött) ember ezt az ajtót bevágja, az nem fog csak úgy, hipp-hopp kidőlni.

Ugy belemelegedtem a magyarázásba, s a hallgatóság odaadó figyelme is még inkább feltüzelt, hogy még azzal is előhozakodtam, miszerint az illemhely padlózatára szemmel láthatóan szenvedélyes mozdulatokkal felhordott élénkpiros festék nem a fedetlen ülepekkal van összefüggésben, megágyazandó a kézenfekvő, ugyanakkor helytelen, ám kétségtelenül frivol s épp ezért csábító értelmezésnek, hanem a kötésben ra-

kott téglá vibráló vörösével kezd bizonytalan kimenetelű viszonyt, mintegy megidézve a *faktúra kontra textúra* néven elhíresült klasszikus drámai alapszituációt, egyúttal kellő alapot teremtve az ironikus megközelítésnek is, miszerint akár így, akár úgy, előbb-utóbb úgymint mindannyian meghalunk.

A Dubniczay-palota szépségének kíméletlen brutalitásától s nem mellékesen a kimerítő lépcsómászástól, legfőképp mégis az újbóli kudarc fenyegető közelségétől a tudós, illetve egyházi férfiak a szemle végeztével oly mértékben elgyöngültek, hogy fanciesali ábrázatukat elnézve már-már a legrosszabbtól lehetett tartani (de hogy pontosan mitől is, meg nem tudtam volna hirtelen mondani), mindenestre a lecsapni kész balvézset ekkor már szorosan a nyomukban ólálkodott, így hát sejthető, hogy a megváltás valóságos bekövetkeztével kecsegtetett, amikor a kompánia legidősebb tagja (emlékszünk: kinek hite mind közül a lehető legszilárdabb volt, s a különféle tudományokban is messze ő számított a legpallérozottabbnak) rettenetes köhögések, szörcsögések és sípolások közepette nagy keservesen teleszívta végre beteg tüdejét levegővel.

Igen, az egybegyűltek szívébe ekkor ismételen visszatért a remény, mert tudták, most végre olyasvalamit hallhatnak, ami megfeneklett ügyüket képes lesz úgyszólván ismét nyílt vízre segíteni, egyúttal ők maguk is új erőre kaphatnak, hogy a számukra rendelt úton (immár dagadó vitorlakkal) a biztonságos szárazföld felé hajózhassanak.

A sokat kárhoztatott önös érdek azonban még e vészterhes percben is felülkerekedett az üdvösnek tartott (csak sajnos gyakorta mellőzött) közérdeken, olyasformán, hogy a tudós, illetve egyházi férfiak mindegyre azon igyekeztek, hogy minél jobb helyet foglaljanak el a közelesen fölhangzó kinyilatkoztatás pillanatában, nehogy öreg barátjuk valamely fontos félmondatáról lemaradjanak, így aztán kisebb, majd egyre nagyobb lökdösődések alakultak ki, hogy rövidesen valódi dulakodássá fajuljon az előbb még oly ígéretes helyzet.

A villámgyorsan kibontakozó eseménysort korábban soha, a legrosszabb pillanataimban sem tartottam lehetségesnek (ugyan elképzelhetőnek még csak-csak), így mégis felkészületlenül ért, és (nincs mit szépíteni a dolgon) teljességgel meg is hökkentett, midőn azt kellett látnom, hogy e sok érdemdús s már nem is olyan fiatal férfiú éppolyan vehemenciával csépli egymást, mint a haját tépő természetes piaci kofák, kiket elnézve azt tapasztalhatja a jelenetbe csöppenő gyanútlan járókelő, hogy a háttérben minden bizonnyal megbúvó alapos okot végképp elfedi a csetepaté mókás, hogy ne mondjam, nevetséges jellege.

Amint azonban a kézítusa abbamaradt, nem nevetett senki, sokkal inkább az úgynevezett postcoitalis depressio szimptomáját lehetett megfigyelni, melynek definíciójában a feltétlen odaadást követő ürességérzet mellett (talán épp ellenpont gyanánt) ugyanúgy benne foglaltatik az őszinte öröm s szívbeli hála is, mert ugyan mi okozhatna nagyobb megkönnyebbülést, mint hogy e fergeteges hevület elültével, annak ellenére, hogy alakulhatott volna rosszabbul is, a csatatéren mégse maradt egyetlenegy halott sem.

A tudós, illetve egyházi férfiak nemhiába álltak (úgymond egy emberként) a javarészt vérrel s verítékkal megszerzett európai kultúra talaján, hisz e közös tudás azok után is késznek mutatkozott segíteni rajtuk, hogy előbb még épp ők akarták egymás torkát mindenáron átharapni.

Meg kell hagyni, hogy amit megtanultak, azt tudták; úgy tettek hát, mintha nem történt volna semmi sem.

Nadrágkorcukba túrték ingüket, gondosan megigazgatták félrecsúszott nyakkendőiket is, s kinek az adatott, lesimogatta szépen a nyakába borult reverendát, hogy minden tekintetben kifogástalan úriemberként jelenhessenek meg e páratlan fontosságú eseményen.

Nyílt szívvel s kellő komolysággal várhatták most már, hogy agg társuk elmondja mindazt, amit küzdelmes élete során az elmúlt évszázadokban megtudott.

S ő, átérezve a helyzet rendkívüliségét, nem késlekedett tovább (dacára kétségbeejtő állapotának), nyomban bele is vágott: összességében leszögezhető immár, mondta, hogy az igazság a maga teljességében nem birtokolható, ezt, bármennyire fájdalmas is, be kell ismernünk, üldözésével egyszer s mindenkorra föl kell hát hagynunk, mert amit keresünk, az egyszerűen nincs. Küldetésünk azonban messze nem volt hiábavaló, mert ez viszont, s igyekezett mutatni is, hogy mi, de gyöngye karja nem engedelmeskedett, valamint... valamint... mondta volna tovább, csak hogy ezen a ponton az előbb még fényesen zengő hang némileg bizonytalanná vált, hogy egészen el is némuljon.

Mint utóbb többen is egybehangzóan állították, s magam is jól láthattam, arcán át futott e pillanatban valami megfoghatatlan, réges-rég nem látott tónus, jobb híján úgy mondanám, hogy a magabiztos, ugyanakkor szemérmes ifjúkori vallomásokot kíséző, hirtelen fellobbanó pír.

Majd mikor e kis közbjáték is, miként a szeszélyes nyári zápor, egyhamar levonult, ott folytatta, ahol az előbb abbahagyta: ez tehát, mondta, s a Dubniczay-palotában körbematatva egyértelműen tudtukra is adta, hogy mi, valamint a nemkülönben pazar szépségű özvegy Fuxné, kedves barátaim, itt vannak velünk most, s higgyük azt, mindörökre.

Radics Viktória

MÁSA MOTORRA SZÁLL*

Azért cigizek folyton, mert örök válságban égek. Olykor meglocsolom borral, és mindennap eleven szövegekkel szentelem, mintha csak áldoznék egy ismeretlen istennek. Gyakran előfordul azonban, hogy elveszítem a hitemet. Ilyenkor nem segít se szó, se szer. Nem látom magam a tükörben. Nem segít az olvasás sem. Hiába bújom a Szentírást, ha el is jut hozzám némely ige, és már-már megkapaszodom benne, ugyanabban a pillanatban kicsúszik a kezemből, és én zuhanok...

Volt vagy van azonban valaki, egy alak, aki kivezet ebből a sűrű homályból. Egy fényalak, aki igazából nagyon is reális személyiség. Nem tud róla, hogy milyen szerepet játszik az életemben, én magam sem tudtam erről mostanáig, míg végre meg nem pillantottam őt teljes valójában, mintegy varázstükörben. Olyan volt, mint egy látomás.

Pedig a barátnóm ő, akit harminc éve ismerek, Mása.

Hogyhogy eddig nem vettem észre?

* A novella az ÉJSZAKAI ÁLLATKERT című antológia folytatása számára készült, amely a KITAKART PSYCHÉ második kötete lesz.